

פרשת קרח - ערפל המחלוקת

מאת: חנוך שלו
שליח לשיעבר במלבורן תשס"ג - תשס"ד

לגרסת ה PDF לחץ כאן

מחלוקת קרח ועדתו הינה פרשיה ציבורית מסוקרת היטב. יש בה כל תבלין ורכיב הנדרשים לבשל את אב הטיפוס של מחלוקת שאינה לשם שמיים. תככים משפחתיים, קנאה, סוגיות שלטון ודת, שיא דרמטי וסיום נוטף צדק סופני בתיבול תופעות על-טבעיות של אש ואדמה. הסיפור, המבנה והתפאורה המהממים, כפשוטם, מקשים על פיזור הערפל ובירור נקודות העומק בסוגיה.

לצורך כך, נחלץ המדרש במדרש רבה על הפרשה, להתיק את החוויה שלנו מהמרחב המדברי של רחם האומה המתהווה אל נוף ארצישראלי- תקופת שמואל ודוד – לידת המלוכה.

נחמש את עצמנו בנקודות העוגן שפורס **מדרש רבה** בין המרחבים וננסה דרך הנופים המקראיים ההדדיים לחזור ולבאר את נקודת החרפה והבירור של מחלוקת קרח ועדתו.

נוף מקראי

קישור ראשון - קרח – הקשר המוכר לכולם מצוי בהסבר המדרש לטעות האסטרטגית של קרח האסטרטג.

וקרח שפקח היה - מה ראה לשטות הזה?

אלא עינו הטעתו.

ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו -

שמואל ששקול כמשה ואהרן

שנאמר (תהלים צ"ט) "מִשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנֵי וְשִׁמְוֵאל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ".

קרח רואה את סוף הדרך ומניח שבין שתי נקודות עובר קו ישר וברור.

קישור שני - דתן ואבירם - הקשר כאן מוכר פחות ומבאר את עמדתם של דתן ואבירם. אם לא היה מספיק בפשט הפסוקים לפגוש את קשיות העורף והחוצפה של השניים מול משה, המדרש מהדק את בורג החוצפה עוד קצת ומוצא קשר ישיר בין דתן ואבירם אל לא פחות מאשר גלית הפלשתית אשר מגת – מחרף אלוקי מערכות ישראל.

"וַיִּקֶם מֹשֶׁה וַיִּלָּךְ אֶל דָּתָן וְאַבְיִרָם" - כשראו אותו,

התחילו לחרף ולגדף שנאמר "דָּתָן וְאַבְיִרָם יֵצְאוּ נֹצְבִים"

וכי יושבין או כורעים או נופלים יוצאים בני אדם?

אלא כשיצאו הן מחרפין ומגדפין.

נאמר כאן יציאה והצבה ונאמר בגלית הפלשתית יציאה והצבה

דכתיב (שמואל א', י"ז) "ויצא איש הבינים ... ויגש הפלשתי השכם והערב ויתיצב

אֲרֻבָּעִים יוֹם".

מה יציאה והצבה התם בחירופין ובגדופין אף כאן בחרופין ובגדופין.

התבהרות ראשונה – מחלוקת מחולקת

שתי קצוות - גלית ושמואל.

מחלוקת קרח ועדתו מתבהרים ככשל ומחלוקת שיכולים להתפתח מחזון גדולת שמואל באותה מידה שיכולים להתפתח מחזון חרפת גלית. לדעתי, זוהי ההתבהרות הראשונה של ערפל המחלוקת. מחלוקת קרח ועדתו הינה הצטרפות של בעלי אג'נדה שונה לחלוטין למלחמה משותפת מול "אויב" משותף. אין באמת אחדות ותמימות דעים בעדה החולקת. המכנה המשותף שלה היא האויב היחיד שלה – משה.

התבהרות שניה - התלכדות החטאים

בכל פרשת דוד וגלית, היעדרותו של שמואל זועקת.
היכן נביא ה' כאשר מחרף הפלשתי הערל את אלוקי מערכות ישראל?
נביא שידע לערוף את ראשו של אגג העמלקי, נעדר משדה החרפה של עמק האלה?
ואולי שמואל שומע כאן את הדי הקולות של דתן ואבירם ותופס מרחק כדי שההיסטוריה לא תשתחזר?

אבל ממה יש לו לחשוש?

40 יום יוצא ומתייצב גלית ומחרף את ישראל, מערכותיו ואלוקיו.
יום ליום, כנגד מסע המרגלים.

יום ליום, כנגד התנשאות משה בערפילי הר סיני.

שמואל א', י"ז - "וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרֻכֹת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תָּנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחַמָּה יַחַד."

שמות ל"ב - "וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשֵׁשׁ מִשֵּׁה לַרְדֵּת מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹקִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מִשֵּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ"

וירא העם כי בושש האיש לרדת מן ההר אל עמק האלה ולהלחם להם במחרף אלוקי מערכות ישראל.

לדעתי, שמואל קשוב ומזהה כי מלבד הצליל המוכר של החירוף והגידוף של דתן ואבירם מחטא קרח ועדתו, יש גם טעם מתלכד של אלמנטים מחטא העגל וחטא המרגלים.

חטא העגל – אין איש יורד לעמוד מול גלית 40 יום. האיש המיוחל בושש לבוא.

חטא המרגלים – הנה מתממש "וְשֵׁם רְאִינוּ, אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק--מִן-הַנְּפִילִים; וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים, וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם"

זו היא ההתבהרות השניה של ערפל המחלוקת. יש משהו במחלוקת קרח ועדתו שאינה עוד חטא בסדרה אלא ארוע מלכד ומרכז של כל המחלות הקודמות, של העגל והמרגלים. איבוד האמון באלוקי ישראל ובמשיחו.

"לֹכַן אַתָּה וְכָל עַדְתְּךָ הַנֹּעְדִים עַל ה'" המחלוקת הזו אינה כנגדנו אלא כנגד הקדוש ברוך הוא.

עת להשליך אבנים... ועת שלום

שמואל מכיר את מקומו ומפנה את הבמה לדוד. התלמיד המשוח והמשורר נדרש להתגלות. הגיע עת למלחמה של מילים ושירים ולא של חירופים וגידופים.

הגיע עת להשליך חלוקי נחל-שמימי נחל התורה החליקו את פניהם ולא של להבת החנית המחודדת בידי אדם.

העם כמעט איבד שוב את אמונו באלוקי ישראל ובמשיחו (שאלו). העם כמעט נפל שוב בשלושת החטאים.

דוד משיב את האמון באלוקים, במשיחו ובבחירתו במערכות ישראל.

"... וַיִּדְעוּ, כָּל-הָאָרֶץ, כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים, לְיִשְׂרָאֵל"

**וַיִּדְעוּ כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה, כִּי-לֹא בְּחָרָב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ ה':
כִּי-לֹא הָיָה הַמִּלְחָמָה, וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיַדְנוּ."**

בני קרח לא מתו

בתהילים פרק מ"ב אנחנו נחשפים לשירת בני קרח המנכיחה את מלחמתם בחירוף ובביטול האלוקים.

א' - לְמַנְצָח, מִשְׁפִּיל לְבָנֵי-קֶרַח...

י"א - בְּרָצַח, בְּעֲצֻמוֹתֵי-- חֲרָפוֹנֵי צוֹרְרֵי; בְּאֶמְרָם אֵלֵי כָל-הַיּוֹם, אֵיֶה אֱלֹקֶיךָ.

י"ב מה-תשט"ח, נפשי-- ומה-תקמי עלי: הוחילי לאלקים, פי-עוד אודנ- ישועת פני,
ואלקי.

רש"י על הפסוק הראשון - **לבני קרח:**

אסיר ואלקנה ואביאסף - הם היו תחלה בעצת אביהם ובשעת המחלוקת פרשו
וכשנבלעו כל סביבותיהם ופתחה הארץ את פיה נשאר מקומם בתוך פי הארץ
כענין שנאמר "ובני קרח לא מתו"
ושם אמרו שירה ושם יסדו המזמורים הללו ועלו משם ושרתה עליהם רוח הקודש
ונתנבאו על הגליות
ועל חרבן הבית
ועל מלכות בית דוד:

בני קרח ניצלו מהגורל של כל הטף של עדת קרח.

סביבם פותחת הארץ את פיה וכולעת את העדה

והם בהתאמה פותחים את פיהם בשירה ובתשבחות אל אלוקי ישראל.

בני קרח רואים מעבר לשמואל.

דרך שמואל – הם רואים את דוד ואת מלכותו.

ומתוך כך, הם משיבים את האמונה בה', במשיחו ובאלוקי מערכות ישראל.

לתגובות: hanochsh@hotmail.com